

**THE THREAT OF ARMED CONFLICTS ON THE ENVIRONMENT. NUCLEAR,
CHIMICAL, BIOLOGICAL AND ECOLOGICAL WEAPONS**

Eugen Constantin, Assist. Prof., PhD, "Spiru Haret" University of Braşov

Abstract: In this paper I tried to establish and point out the threat of armed conflicts on the human population and the environment as well. Armed conflicts and the weapons used were the object of a serie of conventions that are aimed at limiting the right of States to use discretionary the means and methods of warfare. Taking into consideration all the conventions adopted over time in regard with armed conflicts, I consider it appropriate to present and analyze briefly the the principles, concepts, international acts and ideas adopted in time regarding this matter, in order to highlight the risk of using various weapons, as well as the addverse consequences they might bring to mankind and to the environment.

Keywords: armed conflict, principle, war, forbidden weapons, humanity.

De-a lungul timpului s-au adoptat mai multe convenţii, protocoale, legi, etc. în materia conflictelor armate. Odată cu evoluţia tehnicii şi a tehnologiei moderne, a fost imperios necesară dezvoltarea metodelor, tehnicilor, instrumentelor şi tehnologiilor utilizate de armatele fiecărui stat modern. Astfel, din convenţiile existente, pe parcurs, s-au conturat o serie de principii şi reguli fundamentale, toate constituind baza **dreptului internaţional umanitar**¹ (*suma normelor de drept internaţional, de sorginte comunitară sau convenţională, destinate a reglementa, în mod special, probleme survenite în situaţii de conflict armat internaţional sau neinternaţional*²).

Un prim principiu important, este **principiul necesităţii** care semnifică faptul că statele beligerante nu au dreptul să folosească forţa dincolo de limitele strict necesare în vederea atingerii scopului urmărit (*victoria asupra inamicului, nu distrugerea lui*). Din păcate, acest principiu este de cele mai multe ori încălcat în special când luăm în calcul faptul că nu se poate analiza cu certitudine limita dincolo de care inamicul ar fi distrus, nimicuit, nu numai înfrânt. Un alt principiu fundamental este **principiul umanităţii**, care constă în aceea că beligeranţii nu au voie să folosească acele forme de violenţă care nu sunt absolutamente necesare pentru obţinerea victoriei. Părţile nu au un drept nelimitat în alegerea mijloacelor şi metodelor de război.³

Pentru optimizarea mijloacelor şi metodelor de război, utilizarea acestora trebuie să fie diferenţiată în funcţie de obiectivele militare sau nemilitare ale adversarului, atacurile urmând să fie îndreptate doar împotriva obiectivelor militare- deci nu împotriva persoanelor sau bunurilor civile. Acest principiu subliniază ideea conform căreia, singura raţiune şi singurul scop legitim al războiului este slăbirea forţelor adverse. Războiul trebuie să fie îngădit, limitat, în așa fel încât să rămână doar la un nivel de afacere interstatală, interguvernamentală

¹ D. Mazilu (1998), *Dreptul păcii*. Tratat, Editura All Beck, Bucureşti, p. 14-15

² A se vedea Gr. Geamănu (1983), *Drept internaţional public*, vol. II, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, p. 440; I. Cloşcă, I. Suceavă (1992), *Dreptul internaţional umanitar*, Casa de Editură şi Presă „Şansa” SRL, Bucureşti, p. 11 şi urm.

³ I. Cloşcă, I. Suceavă (1992), *op. cit.*, p. 105

și să nu aducă atingere vieții sau sănătății oamenilor, a bunurilor materiale și mediului în general.⁴

În secolul XX, chiar înainte de Primul Război Mondial, au existat o serie de acte internaționale care au stabilit reguli de bază ale războiului.⁵ Mai târziu, după Primul Război Mondial a fost adoptată o nouă serie de acte internaționale cu privire la război, acte menite a introduce noi principii și reguli în dreptul războiului, limitând astfel operațiunile permise și cele interzise.⁶ După 1945, sub egida Organizației Națiunilor Unite, au fost adoptate mai multe acte internaționale, care interziceau genocidul, utilizarea unor anumite arme, reglementau protecția victimelor de război și a bunurilor culturale, etc.⁷

Din toate actele internaționale existente de-a lungul timpului s-au conturat principii și reguli fundamentale precum: protecția persoanelor, victimelor de război, obiectivelor civile; interzicerea genocidului și a anumitor arme care pot avea efecte devastatoare asupra umanității și a mediului înconjurător; limitarea alegerii mijloacelor și tehnicilor de război, etc.⁸

Războiul a reprezentat de cele mai multe ori un fenomen politico-social, cultural, economic, etc., fenomen militar sau civil, de scurtă durată sau de lungă durată, între două sau mai mult grupuri, care are loc în scopul de a realiza anumite obiective, interese ale unui grup. Conflictele armate, apărute odată cu dezvoltarea tehnicii și tehnologiei moderne, au început să producă tot mai multe consecințe nefaste, atât asupra omului, cât și asupra mediului înconjurător.

Încă din timpuri străvechi s-a încercat limitarea metodelor și tacticilor de luptă în război.⁹ Totuși, limitarea strictă, eficientă și explicită a mijloacelor de luptă s-a făcut mult mai

⁴ Idem, p. 106

⁵ Exemplificăm: 1) Declarația cu privire la dreptul de război maritim, 1865, Paris; 2) Convenția pentru îmbunătățirea soartei militarilor răniți din armate în campanie 1864, Geneva; 3) Declarația privitoare la interzicerea gloanțelor explozibile în timp de război 1868, Sankt Petersburg; 4) Convențiile de la Prima Conferință de la Haga, adoptate în 1899, cu privire la reglementarea pașnică a conflictelor internaționale, legea și obiceiurile războiului pe uscat, aplicarea la războiul maritim a principiilor Convenției de la Geneva (1864); 5) Convențiile adoptate la a doua Conferință internațională a păcii de la Haga, în 1907 (în număr de 14); 6) Declarația cu privire la dreptul de război maritim din 1909, Conferința de la Londra asupra dreptului maritim.

⁶ Exemplificăm: 1) Protocolul privind reglementarea pașnică a diferendelor internaționale, din 1924, Adunarea Societății Națiunilor 2) Protocolul de la Geneva cu privire la interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, toxice sau similare și a mijloacelor bacteriologice din 1925; 3) Convențiile de la Geneva privind îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din armatele în campanie (I Convenție) și tratamentul prizonierilor de război (a II-a Convenție) din 1929. A se vedea și S. Scăunaș (2001), *Drept internațional comunitar*, Sibiu, Editura Burg, p. 48.

⁷ Exemplificăm: 1) Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 1948, Adunarea Generală ONU; 2) Convențiile de la Geneva cu privire la protecția victimelor de război din 1949; 3) Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva (1949) relativ la protecția victimelor conflictelor armate internaționale din 1977; 4) Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva (1949) relativ la protecția victimelor armate neinternaționale; 5) Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat din 1954, Haga; 6) Convenția Europeană a Drepturilor Omului din 1950, Roma; 7) Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor asupra umanității din 1968, Adunarea Generală ONU; 8) Convenția cu privire la interzicerea perfecționării, procurării și stocării armelor bacteriologice (biologice) și toxice și la distrugerea lor din 1972, Londra și Washington.

⁸ „*Beligeranții n-au un drept nelimitat în alegerea mijloacelor folosite spre a provoca pierderi inamicului*” - principiu fundamental în dreptul războiului- atacurile trebuie îndreptate doar spre obiectivele cu caracter militar, nu și civil. Obiectivul militar este „*interesul militar pe care- direct sau indirect, un obiectiv îl prezintă*” iar cel civil: bunurile civile- care pot fi: **bunuri culturale** (*costând în monumente istorice, opere de artă, locuri de cult- moștenire culturală/ spirituală a popoarelor*) și **bunuri necesare supraviețuirii populației civile** (*de ex. mijloacele de aprovizionare cu apă potabilă, lucrările de irigație, etc.*).- Art. 25, Protocolul 1 de la Geneva (1972).

⁹ Astfel, exemplificăm: vechea codificare a lui Manu, care institua un șir de interdicții referitoare la folosirea în luptă a săgeților dințate, otrăvite sau înflăcărate. Astfel de limitări existau și în Evul Mediu, și constau în

târziu, în cadrul Conferințelor de pace de la Haga din 1899 și 1907. În zilele noastre, există o listă de arme interzise a fi utilizate în conflictele armate pretutindeni în lume, din care enumăr cele mai importante și periculoase arme: **armele nucleare, biologice, chimice și ecologice.**

A. Armele nucleare¹⁰- Acestea cuprind în sfera lor: **bomba atomică** (care produce efecte prin fisiunea rapidă a atomilor de uraniu 235 sau de plutoniu); **bomba cu hidrogen** (numită și termonucleară deoarece are la bază energia eliberată prin fisiunea izotopilor de hidrogen- realizată la temperaturi înalte) și **bomba cu neutroni**.¹¹ Având în vedere faptul că efectul bombelor atomice, cele mai rudimentare, mai primitive, aruncate asupra orașelor Hiroșima și Nagasaki a fost, în cifre rotunde, o sută de mii de oameni pentru fiecare bombă, se poate trage concluzia că efectele unui război nuclear ar face să pălească orice alte amenințări asupra mediului (și, implicit, asupra omului) și aceasta deoarece o bombă termonucleară poate avea o putere mai mare decât a tuturor explozibililor folosiți în războaie, de când s-a inventat praful de pușcă; dar, pe lângă efectele generate de explozie și căldură, aceste arme introduc un nou agent- radiația, care extinde efectele nefaste atât în spațiu cât și în timp.¹² Aceasta fiind realitatea, se poate spune că un război nuclear ar suprima, odată cu o parte a omenirii, și speranța de viață a generațiilor viitoare și a altor forme de viață superioară pe Terra, dacă nu cumva ar fi ultimul război,¹³ după care nu se va mai putea spune care sunt învingătorii.

Statele au încercat de-a lungul timpului, să interzică armele nucleare, sens în care s-au folosit mai multe criterii pentru a adopta norme care, în loc să interzică total și definitiv orice fabricare și utilizare de arme nucleare și orice experiență nucleară, se rezumă de fapt doar la interdicții și limitări parțiale.¹⁴

interzicerea de a folosi otrăvuri sau arbaletе în cadrul acțiunilor militare- Hotărârea Consiliului de la Latran în 1179; Apoi, în secolul XI, Biserica impune beligeranților regula de a nu lupta în anumite zile ale săptămânii sau de sărbători; Începând cu anul 1280, prin Codul de levi Vigaiat, adoptat în Spania se condamnă anumite metode de luptă considerate interzise, precum: otrăvirea armelor de luptă și a surselor de apă potabilă; Secolul al XVIII-lea intră în istoria dreptului internațional umanitar ca o perioadă în care se încheie multe tratate bilaterale între forțele armate ale diferitelor state, cu scopul de a interzice violența, actele de perfidie militară și blocada- Tratatul de prietenie și pace, încheiat la 10 septembrie 1785 între SUA și Prusia; Mai târziu, în cadrul Congresului de la Viena (1814-1815), s-a apărut noțiunea ”**neutralitate militară permanentă**”- lucru care a pus capăt unui șir lung de conflicte din Europa, etc.

¹⁰ Gr. Geamănu (1977), *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, p. 152; S. Istrate (2005), *Dreptul dezarmării. Acorduri multilaterale*, Editura AH Beck, București, p. 76-93

¹¹ Fluxul de neutroni are efecte mortale asupra oamenilor pe o suprafață cu raza de 1200-1400 km. A se vedea I. Cloșcă, I. Suceavă (1992), *op. cit.*, p. 16.

¹² I. Grigorescu (1970), *Paradisul murdar*, Editura Cartea Românească, p. 80; S. Țurlea (1989), *op. cit.*, p. 224-225; C. Mandravel, M. Guțul-Văluță (1987), *Pământeni- Dușmanii Terrei*, Editura Albatros, p. 38-39.

¹³ C. Mandravel, M. Guțul-Văluță (1987), *op. cit.*, p. 39.

¹⁴ Exemplificăm: 1) interdicția de a efectua experiențe nucleare sau de a plasa arme nucleare în atmosferă, în spațiul cosmic și sub apă- Tratatul privind interzicerea **experiențelor** cu arma nucleară în **atmosferă**, în spațiul cosmic și sub **apă, 1963, Moscova**; 2) interdicția de a experimenta, fabrica, produce sau achiziționa, primi, depozita, instala, monta sau preda arme nucleare într-o anumită zonă- Tratatul vizând interzicerea armelor nucleare în America Latină din 1985; 3) interdicția de a plasa pe orbită în jurul Lunii, sau pe o altă traiectorie în direcția sau în jurul Lunii a vreunui obiect purtător de arme nucleare sau de a utiliza astfel de arme pe suprafața sau în solul Lunii- Tratatul ce guvernează activitatea statelor pe Lună și pe celelalte corpuri cerești din 1979; 4) interdicția de a nu plasa arme nucleare în Antarctica- Tratatul asupra Antarcticii din 1951; etc.- D. Marinescu (2003), *Tratat de dreptul mediului*, Editura AU Beck, București, p. 423

Declarația cu privire la interzicerea folosirii armelor nucleare și termonucleare (*din 6 noiembrie 1961*) a Adunării Generale ONU condamnă folosirea armelor nucleare, considerând-o o adevărată violare a legilor umanității¹⁵.

Tratatul de neproliferare a armelor nucleare din 1968, 12 iunie (*intrat în vigoare în 1970*)¹⁶ obliga statele semnatare să respecte interzicerea completă a producerii, achiziționării, stocării, testării și folosirii armelor nucleare.¹⁷ Tratatul de interzicere totală a experiențelor nucleare adoptat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 10 septembrie 1996¹⁸ se fondează pe recunoașterea faptului că încetarea tuturor exploziilor experimentale, a armelor nucleare, precum și ale oricărui alt tip de explozii nucleare, prin prisma dezvoltării și a perfecționării

armelor nucleare, precum și prin împiedicarea proliferării de noi tipuri de arme nucleare avansate, constituie o măsură eficientă de dezarmare nucleară și de neproliferare¹⁹.

B. Arme biologice- Armele biologice au fost definite de către Secretarul General al ONU- într-un raport intitulat „*Armele chimice și bacteriologice și efectele posibile ale utilizării lor*”- ca fiind „*mijloacele de luptă concepute pe bază de agenți biologici și utilizate în timp de război cu scopul de a cauza îmbolnăvirea sau moartea în rândul animalelor, plantelor și oamenilor*”.²⁰ Protocolul de la Geneva din 17 iulie 1925 cu privire la interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, otrăvitoare și alte gaze, precum și a mijloacelor bacteriologice de război²¹ este primul act internațional ce urmărește ilegalizarea acestor arme. De asemenea, Convenția cu privire la interzicerea perfecționării, producerii și stocării armelor bacteriologice (*biologice*) și cu toxine (*10 iulie 1972*)²² se întemeiază pe hotărârea exprimată chiar din preambul- a statelor părți, de a acționa în vederea realizării de progrese efective în direcția dezarmării generale și totale, inclusiv a interzicerii și eliminării tuturor tipurilor de arme de distrugere în masă (*interzicerea dezvoltării, producerii și stocării armelor chimice și bacteriologice și eliminarea lor prin măsuri eficiente facilitând realizarea dezarmării generale și totale*).

Obligațiile asumate de către fiecare stat parte la Convenție sunt: 1) să nu dezvolte, producă, stocheze sau să obțină sau să rețină în alt fel: a) agenți microbieni sau alt fel de

¹⁵ De exemplu: folosirea armelor nucleare și termonucleare este contrară spiritului, literei și scopurilor Cartei Națiunilor Unite și constituie o violare a Cartei; folosirea armelor nucleare și termonucleare ar depăși necesitățile de război și ar cauza umanității și civilizației suferințe și distrugeri și este contrară regulilor dreptului internațional și legilor umanității; orice stat care folosește arme nucleare și termonucleare violează Carta Națiunilor Unite, acționând cu dispreț față de legile umanității și săvârșind o crimă împotriva umanității și civilizației.

¹⁶ România a semnat Tratatul la 1 iulie 1968 și l-a ratificat prin Decretul Consiliului de stat al R.S. România nr. 21 din 30 ianuarie 1970 (B. Of. al. R.S. România nr. 3 din 31 ianuarie 1970)

¹⁷ Tratatul permite statelor părți să dezvolte cercetarea, producția și folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice (*părțile au dreptul de a participa la cel mai larg schimb posibil de echipament, materiale, informații științifice și tehnologice în vederea folosirii pașnice a energiei nucleare*)- Art. IV-D. Marinescu (2003), *op. cit.*, p. 421

¹⁸ Ratificat de România prin Legea nr. 152/1999 (M. Of. nr. 478 din 4 octombrie 1999)

¹⁹ Fiecare stat parte se angajează să nu efectueze explozii experimentale cu arme nucleare sau orice alt fel de explozii nucleare, să interzică sau să împiedice orice explozie de acest tip, în orice zonă aflată sub jurisdicția sau sub controlul său. În plus, fiecare stat parte se angajează să se abțină de la a provoca, a încuraja sau a participa în orice fel la efectuarea oricărui explozii experimentale cu arme nucleare sau a oricărui alte explozii nucleare.

²⁰ „*Aceste arme ... constau în utilizarea organismelor vii sau produselor lor toxice pentru cauzarea morții, unei incapacități sau vătămări a omului precum și animalelor domestice ori unor distrugeri de recolte*”. Datorită efectului necontrolabil în timp și spațiu al efectelor biologice și **genetice** ale acestor arme, folosirea lor în cazul unui conflict armat constituie un act îndreptat nu numai contra unui inamic sau unor inamici dar și contra omenirii și vieții pe Pământ, în general. A se vedea Gr. Geamănu (1977), *op.cit.*, p. 426 și p. 15

²¹ Ratificat de România prin Decretul nr. 3050 din 1.10.1929, (M.Of. nr.128/01.10.1929)

²² Intrată în vigoare la 26 martie 1975 (până la 1 decembrie 1990 au devenit părți la ea 99 de state). România semnatară a Convenției a ratificat-o prin Decretul Consiliului de stat nr. 253/1979 (B. Of. nr. 57 din 7 iulie 1979)

agenți biologici sau toxine, oricare ar fi originea lor sau metoda de producere, de tipuri și în cantități care nu se justifică prin scopuri profilactice, de protecție sau alte scopuri pașnice; b) arme, echipament sau mijloace de răspândire desemnate a utiliza asemenea agenți sau toxine pentru scopuri ostile sau în conflicte armate; 2) să distrugă sau să deverseze spre scopuri pașnice, cât de curând posibil, toți agenții, toxinele, armele, echipamentul și mijloacele de răspândire prevăzute anterior, care se află în posesia sa sau sub controlul sau jurisdicția sa; 3) să nu transfere nici unui beneficiar, oricare ar fi acesta, direct sau indirect și să nu sprijine, în nici un fel, vreun stat, grup de state sau organizații internaționale, să fabrice sau să dobândească în alt fel vreunul din agenții, toxinele, armele, echipamentul sau mijloacele de răspândire specificate la art. 1 al Convenției; 4) să ia, în conformitate cu prevederile constituționale, orice măsuri necesare de interzicere și prevenire a dezvoltării, producerii, stocării, achiziționării sau reținerii de agenți, toxine, arme, echipament și mijloace de distrugere specificate în art. 1 al Convenției, în cadrul teritoriului său sau în teritoriile sale aflate sub jurisdicția sau controlul său.²³

C. Armele chimice- Sunt acele mijloace de luptă pe bază de substanțe chimice- gaze, solide sau lichide- folosite în caz de conflict armat și producând efecte toxice directe asupra oamenilor, animalelor sau plantelor (*sau, mai pe scurt, reprezintă mijloacele de distrugere în masă al căror efect se bazează pe folosirea proprietăților nocive ale substanțelor toxice*).²⁴ Cu efecte mai reduse, în timp și în spațiu, decât armele biologice, armele chimice, utilizate inițial (în primul Război Mondial) sub formă de gaz sau fum, au cunoscut treptat o perfecționare, atât a substanțelor chimice în sine, cât și a mijloacelor de folosire a acestora. Armele fitotoxice (*numite și defoliante sau ierbicide*) sunt folosite împotriva vegetației- dar au efecte și asupra oamenilor, cum este cazul ierbicidului numit „**Agent orange**” folosit de către armata americană în războiul din Vietnam, la sfârșitul anilor '60, care conținea dioxină „*cea mai temută dintre toate otrăvurile neradioactive*”.²⁵

Protocolul de la Geneva privind interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, toxice și a mijloacelor bacteriologice (*adoptat la 14 iunie 1925*) a fost încheiat sub auspiciile Societății Națiunilor. În preambul, se prevedea: „*înaltele Părți contractante, atât timp cât nu sunt încă părți la tratate prohibând această folosire, recunosc această interzicere, acceptă să extindă această interzicere la folosirea mijloacelor de război bacteriologic și convin să se considere legate între ele prin termenii acestei declarații*”.²⁶ Convenția privind interzicerea producerii, dezvoltării, stocării și utilizării armelor chimice și distrugerea acestora²⁷ (semnată

²³ Art, II, III, IV. A se vedea și Legea nr. 92/2004 privind aprobarea participării României la Grupul Australia pentru controlul exporturilor în vederea neproliferării armelor chimice și biologice (M. Of. nr. 407 din 6 mai 2004)

²⁴ A se vedea I. Cloșcă, I. Suceavă (1992), op. cit., p. 110

²⁵ Substanța deosebit de toxică, a fost folosită în cantitate mare (aprox. 43.000.000 de litri) între ianuarie 1962 și septembrie 1971, pe 2,02 milioane hectare de junglă- oamenii au fost afectați și vegetația a fost distrusă.

²⁶ În baza acestei interdicții parțiale, regulamentele militare ale SUA și Marea Britanie prevăd ca fiind legală utilizarea armei chimice pentru reducerea rezistenței unei poziții puternic apărate. Chiar s-a afirmat că „*arma chimică, care are la bază substanțe chimice toxice și materii ale căror efecte nu sunt mortale ci doar incapacitante, poate fi folosită, având în definitiv, un caracter mult mai uman decât multe alte mijloace de luptă*”. A se vedea I. Cloșcă, I. Suceavă (1992), op. cit., p. 113.

²⁷ România a ratificat Convenția prin Legea nr. 125 din 9 decembrie 1994 (M. Of. nr. 356 din 22 decembrie 1997). A se vedea Legea nr. 56/1997 pentru aplicarea prevederilor Convenției privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea lor (M. Of. nr. 67 din 17 aprilie 1997) modificată și completată prin Legea nr. 448/2003 (M. Of. nr. 828 din 22 noiembrie 2003). A se vedea și H.G. nr. 327/2000 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Control al Exporturilor Strategice și al interzicerii armelor chimice (M. Of. nr. 179 din 25 aprilie 2000) – abrogată prin H.G. nr. 920/2005 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Control al Exporturilor (M. Of. nr. 759 din 19 august 2005) modificată prin H.G. nr. 36/2006 pentru modificarea alin. 2 al art.1 din H.G. nr. 920/2005 (M. Of. nr. 47 din 19 ianuarie 2006) și

la Geneva 1993) reprezintă o actualizare a Protocolului de la Geneva, și are ca scop declarat „realizarea de progrese eficiente în direcția dezarmării generale și complete sub control internațional strict și eficace, inclusiv al interzicerii și eliminării tuturor tipurilor de arme de distrugere în masă”²⁸.

D. Arme ecologice- sunt special reglementate în Convenția cu privire la interzicerea utilizării în scopuri militare sau în alte scopuri ostile a tehnicilor de modificare a mediului (adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 10 decembrie 1976).²⁹ Art. 2 din Convenție definește tehnicile de modificare a mediului ca fiind „*orice tehnică menită să schimbe prin manipulare deliberată a proceselor naturale- dinamica sau structura Pământului, inclusiv biosfera, litosfera, hidrosfera și atmosfera sau spațiul extraatmosferic*”. Pornind de la această definiție se poate spune că intră în sfera tehnicilor de modificare a mediului: formarea sau dispersarea ceței și a norilor; producerea grindinii; modificarea proprietăților electrice în atmosferă, provocarea de furtuni, introducerea în atmosferă a unor câmpuri electromagnetice; producerea ploii și zăpezii, a fulgerelor; modificări ale climatului; deteriorarea straturilor de ozon; schimbarea parametrilor electrici, fizici și chimici ai mărilor și oceanelor; introducerea de concentrații de materiale radioactive în oceanul planetar; producerea de taifunuri și cicloane; provocarea de cutremure de pământ; incendierea pe mari suprafețe a vegetației; provocarea de avalanșe și alunecări de teren; devierea cursurilor de apă.³⁰

Fiecare parte la Convenție își asumă obligația: de a nu se angaja în utilizarea în scopuri militare sau oricare alte scopuri ostile a tehnicilor de modificare a mediului înconjurător cu efecte larg răspândite, de durată lungă sau grave, ca mijloace care provoacă distrugerii, daune sau prejudicii altui stat parte precum și de a nu acorda asistență, de a nu încuraja sau incita alt stat, grup de state sau organizații internaționale la angajarea în activități contrare prevederii anterioare (*art. 1*). Prin urmare, statele membre au dreptul: de a utiliza tehnicile de modificare a mediului, în scopuri pașnice și de a participa la schimbul cel mai larg de informații științifice și tehnologice cu privire la utilizarea în scopuri pașnice a tehnicilor de modificare a mediului (*art. 3*).³¹

Atât omenirea, cât și mediul înconjurător au avut enorm de suferit de-a lungul timpului din cauza conflictelor armate, conflicte provocate de om însuși, din diferite motivații care țineau atât de supraviețuirea speciei, precum și de geo-politică, religie, credințe și convingeri, etc. În zilele noastre, în era modernă în care trăim este necesar să cunoaștem toate riscurile existente, problemele care pot interveni și care pot afecta pe plan principal oamenii, popoarele, iar pe plan secundar planeta noastră. Trebuie să avem în calcul toate aceste aspecte negative, dacă dorim să reușim cu adevărat să susținem o dezvoltare ecologică durabilă,

H.G. nr. 883/2008 pentru modificarea anexei la H.G. nr. 920/2005 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Control al Exporturilor (M. Of. nr. 625/2008)

²⁸ Părțile se angajează: a) să nu dezvolte, producă, dobândească în alt mod, stocheze sau conserve arme chimice sau să transfere, direct sau indirect, arme chimice altora; b) să nu folosească arme chimice; c) să nu se angajeze în nici o pregătire militară pentru folosirea armelor chimice; d) să nu ajute, încurajeze sau determine în nici un fel, pe altcineva, să se angajeze în orice activitate interzisă unui stat parte prin Convenție. În același timp, statele se obligă să distrugă armele chimice pe care le deține în proprietate sau pe care le-a abandonat pe teritoriul altui stat și orice instalații de producere a armelor chimice (*art. 1* Obligații generale).

²⁹ A se vedea și E. Străinu (2005), Războiul geodezic. Tehnici de modificare a mediului înconjurător în scopuri militare, Nexus Magazine, Anul I, nr. 3 (octombrie-noiembrie), p. 2 și urm.

³⁰ I. Cloșcă, I. Suceavă (1992), *op. cit.*, p. 122

³¹ Cu privire la arme incendiare și armele viitorului, A se vedea I. Cloșcă, I. Suceavă (1992), *Drept internațional umanitar*, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, p. 153 și urm; D. Marinescu (2003), *op. cit.*, p. 430; Gr. Geamănu (1977), *op. cit.*, p. 155-156.

pentru viitoarele generații ale Planetei. Mediul în care trăim este viu, este sfânt, și merită atenția, respectul și protecția noastră.

Bibliografie

I. Cărți, tratate, monografii

- I. Cloșcă, I. Suceavă (1992), *Drept internațional umanitar*, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București
- Gr. Geamănu (1977), *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București
- Gr. Geamănu (1983), *Drept internațional public*, vol. II, Editura Didactică și Pedagogică, București
- I. Grigorescu (1970), *Paradisul murdar*, Editura Cartea Românească
- S. Istrate (2005), *Dreptul dezarmării. Acorduri multilaterale*, Editura AH Beck, București
- C. Mandravel, M. Guțul-Văluță (1987), *Pământeni- Dușmanii Terrei*, Editura Albatros
- D. Marinescu (2003), *Tratat de dreptul mediului*, Editura AU Beck, București
- D. Mazilu (1998), *Dreptul păcii. Tratat*, Editura All Beck, București
- S. Scăunaș (2001), *Drept internațional comunitar*, Sibiu, Editura Burg

II. Articole în publicații de specialitate

- E. Străinu (2005), *Războiul geodezic. Tehnici de modificare a mediului înconjurător în scopuri militare*, Nexus Magazine, Anul I, nr. 3 (octombrie-noiembrie)

III. Legislație internațională

- Codul de legi Vigaiat din 1280, Spania
- Convenția pentru îmbunătățirea soartei militarilor răniți din armate în campanie din 1864, Geneva
- Convențiile de la Prima Conferință de la Haga cu privire la reglementarea pașnică a conflictelor internaționale, legea și obiceiurile războiului pe uscat, aplicarea la războiul maritim a principiilor Convenției de la Geneva, din 1899
- Convențiile adoptate la a doua Conferință internațională a păcii din 1907, Haga
- Convențiile de la Geneva privind îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din armatele în campanie (prima Convenție) și tratamentul prizonierilor de război (a doua Convenție), din 1929
- Convenția pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 1948, Adunarea Generală ONU
- Convențiile de la Geneva cu privire la protecția victimelor de război din 1949
- Protocolul adițional la Convențiile de la Geneva relativ la protecția victimelor conflictelor armate internaționale din 1977
- Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat, din 1954, Haga
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului din 1950, Roma
- Convenția asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor asupra umanității din 1968, Adunarea Generală ONU
- Convenția cu privire la interzicerea perfecționării, procurării și stocării armelor bacteriologice (biologice) și toxice și la distrugerea lor din 1972, Londra și Washington

- Declarația cu privire la dreptul de război maritim din 16 aprilie 1865, Paris
- Declarația privitoare la interzicerea gloanțelor explozibile în timp de război, din 1868, Sankt Petersburg
- Declarația cu privire la dreptul de război maritim din 26 februarie 1909, Conferința de la Londra asupra dreptului maritim
- Protocolul privind reglementarea pașnică a diferendelor internaționale din 1924, Adunarea Societății Națiunilor
- Protocolul de la Geneva cu privire la interzicerea folosirii în război a gazelor asfixiante, toxice sau similare și a mijloacelor bacteriologice din 1925
- Protocolul 1 al Convenției din 1949, de la Geneva din 1972
- Tratatul de prietenie și pace, din 1785, între SUA și Prusia
- Tratatul de interzicere parțială a experiențelor nucleare, din 1963, Moscova
- Tratatul vizând interzicerea armelor nucleare în America Latină, din 1985
- Tratatul ce guvernează activitatea statelor pe Lună și pe celelalte corpuri cerești din 1979
- Tratatul asupra Antarcticii, din 1951

IV. Legislație națională

- Legea nr. 125/1994 pentru ratificarea Convenției privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora (M. Of. nr. 356/22 decembrie 1997)
- Legea nr. 56/1997 pentru aplicarea prevederilor Convenției privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea lor (M. Of. nr. 67/17 aprilie 1997) modificată și completată prin Legea nr. 448/2003 (M. Of. nr. 828/22 noiembrie 2003)
- Legea nr. 152/1999 pentru ratificarea Tratatului de interzicere totală a experiențelor nucleare (M. Of. nr. 478/4 octombrie 1999)
- Legea nr. 92/2004 privind aprobarea participării României la Grupul Australia pentru controlul exporturilor în vederea neproliferării armelor chimice și biologice (M. Of. nr. 407/6 mai 2004)
- H.G. nr. 327/2000 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Control al Exporturilor Strategice și al interzicerii armelor chimice (M. Of. nr. 179/25 aprilie 2000)– abrogată prin H.G. nr. 920/2005 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Control al Exporturilor (M. Of. nr. 759/19 august 2005) modificată prin H.G. nr. 36/2006 pentru modificarea alin. 2 al art.1 din H.G. nr. 920/2005 (M. Of. nr. 47/ 19 ianuarie 2006)
- Decretul regal nr. 3050/1929 pentru ratificarea Protocolului referitor la prohibiția întrebuințării în război a gazelor asfixiante, toxice sau similare și a mijloacelor bacteriologice (M.Of. nr.128/01.10.1929)
- Decretul Consiliului de stat nr. 21/1970 pentru ratificarea Tratatului cu privire la neproliferarea armelor nucleare (B. Of. al. R.S. România nr. 3/31 ianuarie 1970)
- Decretul Consiliului de stat nr. 253/1979, privind ratificarea Convenției cu privire la interzicerea perfecționării, producției și stocării armelor bacteriologice (biologice) și cu toxine și la distrugerea lor (B. Of. nr. 57/7 iulie 1979)